

documentele minăstirii Zobor, etc., precum și o vastă bibliografie de slavistică pusă la punct, până la articolele din revistele străine.

Istoria limbii slovac începe din indoeuropeană, din care prin al III-lea mileniu înaintea erei noastre se rupe ramura balto-slavă. Ceva mai înainte de începutul erei noastre, slava s-a deprins de baltică și a rămas ca limbă comună a tuturor slavilor până în sec. al X-lea. Din leagănul lor dela Nord de Carpați, printr-o mișcare migratorie, slavii se deplasează prin sec. al VI-lea și se așează pe locurile, pe care cu mici excepții stau până astăzi. În Cehoslovacia de astăzi s-au așezat pe la începutul sec. al VI-lea. Limba slavă comună o cunoaștem prin reconstituire, folosind după metoda istorico-comparativă textele paleoslave și materialul viu al limbilor și dialectelor slave de astăzi. În acest mod, Ján Stanislav fixează structura limbii comune a slavilor. Aceleași fenomene le urmărește însă în toate dialectele limbii slovac, pornind dela cele mai vechi atestări până astăzi. Urmărește astfel ierurile, nazalele, contracția, sistemul triunghiular al vocalelor, diftongii lichidelor, grupurile *r*, *l*, *ort*, *olt*, *tort*, *tolt*, *tert*, *telt*, soarta lui *ě*, *prehlaska*, alternanțele, *y*, *ý*, care se contopește prin sec. al XIV-XV-lea cu *i*, *í*, grupul *čr* > *cern-čr* > *čer*, *čar-čarnov*-etc. În același fel urmărește evoluția din indoeuropeană până astăzi a consoanelor și grupurilor de consoane: palatalizarea efectuată până în sec. al VII-VIII-lea. Revenirea asupra unor palatalizări ca — *matke*, *dusi*, carecaracterizează limba slovacă; *tj* > *c*, *dj* > *dz* și *z* — apoi pe la sfârșitul sec. al XII-lea și începutul sec. al XIII-lea *g* > *h*: *hora*, *holuba*. Această schimbare o constată și în Nord-Vestul Transilvaniei în Bihor: *Holuba* < *golbja*, *Nehol* < *negol* (1219) — *Bohuš* (1208), *Holuš* (1220) — *Huholev*, *Leheceni*, *Briheni*, *Bohani*, *Horinți*, sub Mureș e *Huzna* > *gșu*, *giscă* (p. 463—464). Consideră că această regiune are un caracter vechi slovac.

«*R*'» semimoale din vechea slovacă s-a întărit spre deosebire de cehă și polonă unde procesul palatalizării a avansat > *ř*, *rz*: *moře* > *moře* = mare. Astfel toponimice ca *Tura* < *turja* = se pot explica în regiunea de Nord a Transilvaniei din slovacă, unde *r*' > *r*. Specific slovaciei centrale e *t*, *d*, *n*, *l*, + *e*, *i*, pronunțate moale, palatal. Fenomenul e atestat în sec. al VIII-lea în Evangheliarul Cividalsensis. În dialectul slovac de răsărit *t*' > *č*, *d*' > *dz* — *dzieci*. În dialectul *sotačk* din Nord-Estul Slovaciei se păstrează corelația moale consonantică. Consoanele palatalizate *t*', *d*', *č*', au trecut în africte pe la finele sec. al XII-lea: > *c*', *dz*', *rz* (*ř*). Corelația moale consonantică începe să se piardă din celelalte dialecte pe la finele sec. al XIV-lea. Astfel e bine să ținem seamă de acest lucru în explicarea influenței slave asupra sistemului fonologic al limbii române și să nu limităm această influență numai la un izvod bulgăresc, când popoarele slave vecine Transilvaniei au avut ca și bulgarii corelația moale consonantică.

Palatalizarea lui *n* + *e*, *i* de ex. se întâlnește și dincoace de Tisa, în Bihor: *Nyüved* > *Nevidžä* — (începutul sec. al XIII-lea.) Sau *Nyësta* — < *Ništa*, *Genyete* > *Gonäta* (p. 514).

Ján Stanislav ca și Elemér Moór consideră *t*, *d*, *n* + *e*, *i*, palatali ca «*slovacism*». Această înmuiere nu se explică aci prin limba ungară, cum presupune I. Kniesza (*Études slaves et roumaines*, I,6). Ján Stanislav, combătându-l arată că «întregul sistem fonetic al numelor de locuri și persoane de aci e slav. Cazurile particulare trebuie să le judecăm din punct de vedere al întregului sistem. Trebuie să presupunem că numele slovac au fost luate de maghiară cu procesul înmuierii petrecute în slovacă...» (p. 515).

Ortografia maghiară: *ti*, *ty*, *di*, *dy*, *mi*, *my*, *li*, *ly*, se impune abia din sec. al XIII-lea, dar înmuierea exista de mai înainte, în scris nu apărea însă din cauza lipsurilor sistemului grafic. De asemenea *š*, *ž*, în dialectul slovac de răsărit nu sînt un polonism și deci o dovadă că aceste dialecte sînt de origine poloneză, cum credea Zd. Stieber. Fonemele *š*, *ž* — au fost și în limba cehă și slovacă, formind corelații în cadrul sistemului corelației moale consonantice: *s-š*, *z-ž*, *b-b*, *k-k*. — Starea de altădată se păstrează până astăzi în Nord-Estul Zemplinului în *doudlebský* dialect în Nord-Vestul Moraviei și în Silezia, în dialectele *lašské*.

Slovaca are o serie de cuvinte latine cu *š*, *ž*, venite încă din sec. al VIII-lea — IX-lea odată cu primirea creștinismului din Nordul Italiei: *omša* < lat. *missa*, *košel'a* < lat. *cassula* =